मा. उच्च न्यायालय, मुंबई येथे दाखल जनहित याचिका क्रमांक ७१/२०१३ मधील अंतरीम अर्ज क्र.२९११९/२०२५ मध्ये मा.उच्च न्यायालयाने दिलेल्या निदेशानुसार रस्त्यावरील खड्डे मुळे होणारे अपघात/मृत्यू यासंदर्भात नुकसान भरपाई देण्याकरीता समिती गठीत करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
सार्वजनिक बांधकाम विभाग
शासन निर्णय क्रमांक :- संकीर्ण- २०२१/प्र.क्र.६३/रस्ते-६
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक: १९ नोव्हेंबर २०२५

प्रस्तावना :-

रस्त्यावरील खड्डे, मॅनहोल संदर्भात मा. उच्च न्यायालय, मुंबई येथे जनहित याचिका क्रमांक ७१/२०१३ दाखल झाली होती. सदर जनहित याचिका क्रमांक ७१/२०१३ मधील अंतरीम अर्ज क्र.२९११९/२०२५ मध्ये मा. उच्च न्यायालयाने दिनांक १३.१०.२०२५ रोजी आदेश पारित केले आहेत. सदर आदेशान्वये खड्डे किंवा उघड्या मॅनहोलमुळे झालेल्या मृत्यूच्या व दुखापतीच्या बाबतीत संबंधित प्राधिकरणाकडून (महापालिका, एमएमआरडीए, एमएसआरडीसी म्हाडा, बीपीटी, राष्ट्रीय महामार्ग आणि सा.बां.वि.) भरपाई निश्चित करण्यासाठी समित्या स्थापन केल्या जातील, असे निर्देश दिले आहेत. मा. उच्च न्यायालयाच्या सदर आदेशानुसार सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या अखत्यारीतील रस्त्याची दुरावस्था तसेच रस्त्यांवरील खड्डे, मॅनहोल यामुळे होणारे अपघात/मृत्यू यानुषंगाने नुकसान भरपाई देण्यासंदर्भात समिती स्थापन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

मा. उच्च न्यायालय, मुंबई येथे दाखल जनहित याचिका क्रमांक ७१/२०१३ मधील अंतरीम अर्ज क्र.२९११९/२०२५ मध्ये मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांनी दिलेल्या दि.१३.१०.२०२५ रोजीच्या आदेशानुसार सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या अखत्यारीतील रस्त्यांवरील खड्डे, मॅनहोल यामुळे होणारे अपघात/मृत्यू यानुषंगाने नुकसान भरपाई देण्यासंदर्भात खालीलप्रमाणे समिती गठीत करण्यात येत आहे :-

१	अपर मुख्य सचिव ,सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मंत्रालय, मुंबई	**अध्यक्ष**
२	सचिव (रस्ते) ,सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मंत्रालय, मुंबई	**सदस्य सचिव**
३	संबंधित त्या त्या जिल्ह्याचे सचिव, जिल्हा विधी सेवा प्राधिकरण	**सदस्य**

समितीची कार्यकक्षा :

i) सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या अखत्यारीतील रस्त्यांवरील खड्डे किंवा उघड्या मॅनहोलमुळे झालेल्या मृत्यूच्या बाबतीत मृत्यूमुखी पडलेल्या वारसास रुपये ६,००,०००/- भरपाई व दुखापतीचे स्वरूप आणि गंभीरता यानुसार अपघातात जखमी झालेल्या संबंधीत व्यक्तीस रु. ५०,०००/- ते रु.२५०,०००/- भरपाई देण्याबाबत समिती निर्णय देईल.

ii) समितीची पहिली बैठक मृत्यू किंवा अपघाताशी संबंधित माहिती मिळाल्यापासून सात (०७) दिवसांच्या आत बोलवावी. त्यानंतर, यासमितीने दिलेल्या निर्देशांची अंमलबजावणी आणि पालन यावर लक्ष ठेवण्यासाठी समिती दर पंधरा दिवसांनी किमान एकदा किंवा आवश्यक असल्यास त्यापूर्वी, विशेषतः पावसाळ्यात बैठक घेईल.

iii) समिती मृत व्यक्तींच्या कायदेशीर वारसांनी किंवा अपघातातील जखमी व्यक्तींनी सादर केलेल्या अर्जावर, कारवाई करू शकते. वृत्तपत्रातील बातम्यांसह कोणत्याही स्त्रोताकडून माहिती मिळाल्यावर त्याची देखील दखल घेऊ शकते.

iv) रस्त्यावरील खड्डे पडल्याचे किंवा उघडे मॅनहोल निदर्शनास आल्यापासून ४८ तासांच्या आत खड्डे/ उघडे मॅनहोल न बुजविल्यामुळे मृत्यू किंवा दुखापतींचे बळी ठरलेले आहेत किंवा कसे? हे सदर समिती तपासेल.

v) ज्या ठिकाणी अपघात झाला आहे त्या ठिकाणी कंत्राटदाराचे काम प्रगतीत वा दोष-दायीत्व कालावधीत असेल तर त्या संबंधित कंत्राटदारांकडून वसूल केलेल्या दंडातून किंवा रकमेतून समिती भरपाई देऊ शकेल. त्याव्यतिरिक्त इतर ठिकाणी झालेले अपघात यासाठी सार्वजनिक बांधकाम विभागाकडून निधी उपलब्ध करुन देण्यात येईल. तद्नंतर तज्ञांमार्फत सखोल चौकशीच्या निष्कर्षाच्या आधारे रस्त्यांच्या देखभालीतील कमतरतांसाठी जबाबदार आढळलेल्या व्यक्तीं, अधिकारी, अभियंते किंवा कंत्राटदार यांच्याकडून सार्वजनिक बांधकाम विभाग/शासनाने भरलेली रक्कम वसूल करण्यात येईल.

vi) अशा अपघातप्रकरणी अपघात हा सदोष किंवा निकृष्ट दर्जाच्या कामामुळे झाल्याचे समितीच्या निदर्शनास आल्यास, दोषी आढळणाऱ्या कंत्राटदार आणि अधिकाऱ्यांवर कठोर शिस्तभंगाची आणि दंडात्मक कारवाई करण्यात येईल. अशा कारवाईमध्ये काळ्या यादीत टाकणे, दंड आकारणे आणि कायद्यानुसार योग्य विभागीय किंवा फौजदारी कारवाई सुरू करणे या बाबींचा समावेश असेल.

vii) संबंधित महामंडळ किंवा प्राधिकरणाच्या निदर्शनास आणून दिल्यानंतर, सर्व खड्डे त्वरित आणि कोणत्याही परिस्थितीत, अठ्ठेचाळीस तासांच्या आत बुजविण्यात न आल्यास जबाबदार अधिकारी आणि कंत्राटदारांवर शिस्तभंगविषयक कारवाई करण्यात येईल.

viii) नुकसानभरपाईचे वितरण सहा ते आठ आठवड्यांच्या आत वितरीत करण्यात येईल. असे करण्यास अयशस्वी झाल्यास, विलंबासाठी दावा दाखल झालेल्या दिनांकापासून ते नुकसान भरपाई प्रत्यक्ष देय होईपर्यंत दरवर्षी ९% या दराने व्याजासह भरपाई देण्यात येईल.

२. सचिव (रस्ते),सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मंत्रालय, मुंबई हे महाराष्ट्र राज्यातील अशा सर्व प्रकरणांचा प्रकरणनिहाय आढावा घेतील व त्यानुषंगाने न्यायालयाच्या निर्देशानुसार सर्वती कार्यवाही पार पाडतील व वेळोवेळी याबाबत समिती अध्यक्ष तथा अपर मुख्य सचिव (सार्वजनिक बांधकाम विभाग) यांना अवगत करतील. याकामी सचिव (रस्ते) यांना संबंधित (त्या त्या) कार्यक्षेत्राचे अधीक्षक अभियंता सहाय्य करतील.

३. रस्त्यावरील खड्डे किंवा उघड्या मॅनहोलमुळे झालेल्या अशा कोणत्याही अपघाताची माहिती अठ्ठेचाळीस तासांच्या आत समितीला कळविण्याचे कर्तव्य संबंधित पोलिस ठाण्याच्या प्रभारी अधिकारी यांचे असेल. तसेच सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या अधिपत्याखालील कार्यालये सर्व मुख्य अभियंता, सर्व अधीक्षक अभियंता यांनी त्यांच्या अधिनस्त कार्यालयांकडे प्राप्त झालेले अर्ज विनाविलंब समितीकडे पाठवावे. तसेच अर्जाची अतिरिक्त प्रत थेट त्या जिल्ह्याचे सचिव, जिल्हा विधी सेवा प्राधिकरण (District Legal Services Authority) यांना सादर करावी.

४. सदर आदेश हे केवळ सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या अखत्यारीतील रस्त्यांसाठी लागू राहतील.

५. सर्व मुख्य अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम प्रादेशिक विभाग तसेच सर्व अधीक्षक अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम मंडळ यांनी सदर निर्देशांची मराठी, हिंदी व इंग्रजी भाषेतील वृत्तपत्रामध्ये तसेच इतर प्रसार माध्यमाद्वारे प्रसिद्ध करावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०२५१११९१५११२०२८१८ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

SHAILENDRA SAHEBRAO BORASE

Digitally signed by SHAILENDRA SAHEBRAO BORASE
DN: c=IN, o=GOVERNMENT OF MAHARASHTRA, ou=Public Works Department, 2.5.4.20=6FC86C9CF78A99B4EB59DF32D1FA7085D30EF3D6BA9BE2D6D9AF10F1268319B8, postalCode=400032, st=Maharashtra, serialNumber=4B90C6C84296B347D3553DCCEF07A19168E6BD51610DE7F6F3DB47C9CDFAAE5A, cn=SHAILENDRA SAHEBRAO BORASE
Date: 2025.11.19 15:13:59 +05'30'

(शैलेंद्र बोरसे)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

मा. राज्यपाल, महाराष्ट्र राज्य यांचे सचिव
मा.मंत्री, सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
मा.मंत्री, सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
मा.राज्यमंत्री, सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
मा.राज्यमंत्री, सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई.
अपर मुख्य सचिव (सार्वजनिक बांधकाम विभाग), मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक
अपर मुख्य सचिव, गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई. यांचे स्वीय सहाय्यक यांना
उपरोक्त शा.नि.परि.क्र.३ अनुषंगाने आवश्यक त्या कार्यवाही करीता
सचिव (रस्ते), सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मंत्रालय, मुंबई. यांचे स्वीय सहाय्यक
सचिव (बांधकाम), सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मंत्रालय, मुंबई. यांचे स्वीय सहाय्यक
सर्व मुख्य अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम प्रादेशिक विभाग,
(मुंबई/कोकण/पुणे/नागपूर/नाशिक/अमरावती/औरंगाबाद/नांदेड)
सर्व अधीक्षक अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम मंडळ
सर्व सचिव, जिल्हा विधी सेवा प्राधिकरण
निवडनस्ती (रस्ते-६)